

UN MONUMENT AL PRIETENIEI

Membbru corespondent **Nicolae DABIJA**

E-mail: n.dabija@yahoo.com

Secția de Științe sociale, economice, umanistice și arte

Probabil că nimeni nu l-a cunoscut pe Anatol Codru-cineastul, dar și pe Anatol Codru-poetul, ca și pe Anatol Codru-omul mai bine decât Dumitru Olărescu, alături de care a lucrat umăr la umăr sau, cum se mai spune azi, inimă la inimă, câteva decenii în șir.

Anatol Codru, cel mai important poet pe care l-a dat Transnistria literaturii românești, își caută poezia, regăsindu-se pe sine în cinematografie, teatru, arta plastică etc. Filmele lui Codru funcționează ca niște metafore, acestea, odată cu trecerea timpului, fiind întregite cu sensuri noi, care ne aparțin nouă, spectatorilor lor de azi.

Multe dintre poeziile sale sunt „filmice”. Ele se citesc mai degrabă ca niște scenarii concentrate de film.

Pelicula-eseu despre Mihai Eminescu, considerată de specialiști cea mai însemnată operă cinematografică despre Marele Înaintaș, se regăsește, anticipat, în poezia lui Codru: „O, mai vorbim, o, mai gândim, născând cuvinte!/ Gură de rai,/ picior de plai,/ Și Graiul, Eminescule Mihai!”

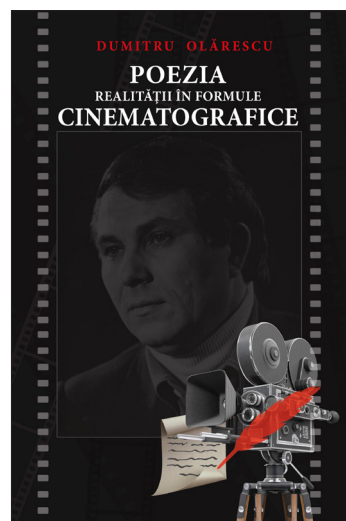
Filmul documentar *Neam de pietrari* descinde din *Cântecul pietrei* și *Îndărătnicia pietrei*, cărți de lirică dedicate acestui element ontologic primordial, care durează și rezistă, ca simbol al creației, timpului: „Din piatră sunteți voi, pietrari din piatră,/ Căci viața cu moartea de piatră vă ceartă./ Atâta avui să vă spui la plecare,/ Că-n voi e o piatră cu bolți pân-la soare.”

Dumitru Olărescu găsește corespondențe, legături între cele două vocații ale lui Anatol Codru, care se interpenetreză, trecute una prin filtrul alteia, acordându-le autenticitate, iar de cele mai multe ori – unicitate.

Anatol Codru s-a regăsit pe sine în cea de-a șaptea artă, adoptând o sintaxă a sa, folosind cerneala timpului în care a trăit și a creat, filmele lui având nu doar poezie, ci și caracter.

Am putea extinde mitul personal al poetului, de care vorbea criticul Mihai Dolgan, atribuindu-i cărților de poezie, și asupra filmelor create de el. Dumitru Olărescu numește acest fenomen „conjugarea organică a substanței publicistice cu poeticul”.

Autorul studiului, atunci când face analiza filmului de lung metraj *Sunt acuzați martorii*, afirmă: „Regizorul A. Codru a reușit să ne prezinte râul Nistru personificat, cu drept de protagonist, un destin cu o

Dumitru OLĂRESCU. *Poezia realității în formule cinematografice*. Chișinău: Epigraf, 2020. – 192 p.: foto.

biografie bogată, cu un trecut glorios, care se interferează cu trecutul poporului și care astăzi se află în agonie, cerând disperat îndurarea și ajutorul nostru.”

Nistrul ca personaj prezentat într-o luptă a contrastelor om-natură, frumusețe-poluare, este un elogiu înălțat de cineast râului copilăriei sale.

Alte elogii, aduse lui Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Dimitrie Cantemir, Nicolae Costenco, Alexandru Plămădeală, care au lansat mari posibilități de interpretare regizorală, vin și ca o subliniere a propriei personalități. Modernitatea acestor filme constă în rostirea directă a adevărului în măsura în care adevărurile nu îmbătrânesc, iar autorul știe să așeze în interpretări amprenta timpului său.

Dumitru Olărescu menționează: „Cineastul Anatol Codru s-a afirmat drept cel mai important regizor de filme istorico-biografice din cinematografia națională reușind să interfereze, să combine cu succes limbajul poetic cu cel cinematografic”.

Monografia *Poezia realității în formule cinematografice* de Dumitru Olărescu este un adevărat monument al prieteniei celor doi mari cinești și una din puținele analize profunde a cinematografului autohton, care a impus prin filmele documentare o importanță școală de film, despre care ar trebui să se vorbească, unul dintre protagoniștii ei de frunte fiind poetul-cineast și cineastul-poet Anatol Codru.